

Sygn. akt IV Ca 124/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Mariusz Struski

Sędziowie SO: Elżbieta Jaroszewicz, Mariola Watemborska (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Sobocińska

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa G. P. i M. P.

przeciwko (...) S.A.

w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego
w Słupsku z dnia 23 listopada 2012r., sygn. akt IX C 193/12

1. oddała apelację,
2. zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda G. P. kwotę 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,
3. zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda M. P. kwotę 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IV Ca 124/13

UZASADNIENIE

Powód G. P. wniósł do Sądu Rejonowego w Słupsku o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 lutego 2012 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku śmierci brata. Nadto domagał się przyznania zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 4.800 zł.

W uzasadnieniu swojego stanowiska podniósł, że w dniu 21 lipca 2006 roku w wypadku samochodowym, do którego doszło na trasie S. - U. zginął jego brat A. P. (1), z którym łączyła go szczególna, bardzo mocna, braterska więź. Stwierdził, że przedwczesna śmierć brata była dla powoda tragicznym wydarzeniem. Powód stwierdził, że w dalszym ciągu odczuwa tęsknotę za młodszym bratem, którego bardzo kochał i którym się opiekował.

Powód M. P. domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 lutego 2012 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku

śmierci brata. Nadto domagał się zasądzenia zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 4.800 zł.

Powód argumentował, że w wyniku tragicznego wypadku zerwana została szczególnie silna więź emocjonalna, jaka łączyła go z bratem A. P. (1). Powód bardzo kochał brata, jako starszy z rodzeństwa pomagał rodzicom w sprawowaniu opieki nad nim, czynnie uczestniczył w wychowaniu brata, spędzał z nim wiele czasu. Stwierdził, że miał z bratem wspólne zainteresowania. Zawsze mogli polegać na sobie i porozmawiać o wszystkich problemach, jakie odczuwali. Powód oświadczył, że nigdy nie pogodził się ze śmiercią brata.

Postanowieniem z dnia 14 maja 2012 roku sprawę z powództwa M. P. sygn. akt IX C 194/12 oraz sprawę z powództwa G. P. sygn. akt IX C 193/12 połączono celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie obu powództw w całości oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podniósł, że w dacie zdarzenia brak było unormowania prawnego, które stanowiłoby podstawę przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej. Ponadto pozwany wskazał, że nie jest zobowiązany, w ramach odpowiedzialności wynikającej z obowiązkowego ubezpieczenia OC do kompensowania wszystkich następstw czynu posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, a tylko tych, które wskazuje art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, tj. do kompensowania szkód polegających na naruszeniu takich dóbr osobistych jak życie i zdrowie. Z ostrożności procesowej pozwany zakwestionował wysokość zadośćuczynienia, jako rażąco wygórowaną oraz datę, od której powodowie domagają się odsetek ustawowych podnosząc, że w razie sporu co do wysokości odszkodowania odsetki należą się od daty wyrokowania. Pozwany podniósł także zarzut przyczynienia się poszkodowanego A. P. (1) do szkody w 20% ze względu na brak zapiętych pasów bezpieczeństwa.

Wyrokiem z dnia 23 listopada 2012 roku Sąd Rejonowy w Słupsku zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda G. P. kwotę 16.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty (punkt I 1 sentencji), oddalił powództwo wytoczone przez G. P. w pozostałym zakresie (punkt I 2 sentencji), zniósł wzajemnie koszty procesu między powodem G. P. i pozwanym (punkt I 3 sentencji) oraz nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Słupsku kwotę 690 zł tytułem zwrotu części opłaty sądowej (punkt I 4 sentencji). Nadto Sąd I instancji zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda M. P. kwotę 16.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty (punkt II 1 sentencji), oddalił powództwo wytoczone przez G. P. w pozostałym zakresie (punkt II 2 sentencji), zniósł wzajemnie koszty procesu między powodem M. P. i pozwanym (punkt II 3 sentencji) oraz nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Słupsku kwotę 690 zł tytułem zwrotu części opłaty sądowej (punkt II 4 sentencji).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny sprawy: w dniu 21 lipca 2006 roku na skrzyżowaniu drogi nr (...) z drogą prowadzącą do miejscowości C., na trasie S. – U., Z. W. kierujący samochodem osobowym marki F. (...) o nr rej. (...) przy wykonywaniu manewru skrętu w lewo z drogi prowadzącej z miejscowości C. w kierunku U. wymusił pierwszeństwo przejazdu w stosunku do jadącego drogą główną A. D. kierującego pojazdem marki N. (...) o nr rej. (...), w następstwie czego kierujący N. (...), na skutek podejmowanych manewrów gwałtownego hamowania i zmiany toru ruchu kierowanego pojazdu, utracił nad nim panowanie, co doprowadziło do zderzenia z jadącym z naprzeciwka samochodem osobowym marki H. (...) o nr rej. (...). W wyniku przedmiotowego zdarzenia śmierć poniósł m.in. pasażer H. (...) A. P. (1). W chwili wypadku A. P. (1) nie miał zapiętych pasów bezpieczeństwa, co wpłynęło na zakres doznanych uszkodzeń ciała. Z. W. został uznany prawomocnym wyrokiem za winnego spowodowania opisanego wyżej wypadku drogowego.

Sąd I instancji ustalił, że A. P. (1) w chwili śmierci miał 20 lat. Mieszkał z matką, bratem bliźniakiem - A. P. (2) oraz starszym bratem G. P.. Miał też drugiego starszego brata - M. P., który razem z żoną i dwójką dzieci zamieszkiwał w tym samym domu, ale w odrębnym lokalu. A. P. (1) po skończeniu szkoły zawodowej nie znalazł stałego zatrudnienia,

pracował dorywczo u kuzyna, zarobione pieniądze przeznaczał częściowo na utrzymanie domu. Pomagał rodzicom przy gospodarstwie domowym. Należał do Ochotniczej Straży Pożarnej oraz do klubu piłkarskiego we W..

G. P. w chwili śmierci brata miał 35 lat. Był kawalerem, mieszkał w rodzinnym domu. Był emocjonalnie bardzo związany z A., uczestniczył w jego wychowaniu. Jeździł z nim na zawody piłki nożnej, na biwaki. Po śmierci brata powód odczuwał smutek i żal oraz pustkę w domu. Nie korzystał z pomocy psychologa, ani psychiatry, nie zażywał żadnych leków. Obecnie w dalszym ciągu czuje się bezsilny, bezradny. Zmaga się z uporczywymi wspomnieniami, obrazami, myślami. Wspomnienie o śmierci brata wywołuje w nim silne napięcie i cierpienie. Unika rozmów, myśli, uczuć związanych z tragiczną śmiercią brata. Emocje tłumi w sobie. Nie potrafi przypomnieć sobie ważnych aspektów tego wydarzenia. Ma trudności z zasypianiem, płytki sen, często budzi się w nocy. Ma trudności z koncentracją. Po śmierci brata cierpiał na zespół stresu pourazowego (...), który utrzymywał się przez około 3 lata.

M. P. w chwili śmierci brata miał 32 lata. Miał założoną własną rodzinę, ale cały czas utrzymywał bliskie kontakty z matką oraz rodzeństwem. Kiedy A. był młodszy powód pomagał przy jego wychowaniu, często grał z nim w piłkę, wspólnie oglądali rozgrywki sportowe, tj. mecze piłki nożnej, boks. A. P. (1) został ojcem chrzestnym jego młodszego syna K.. Często przebywał u nich w domu, pomagał przy dzieciach, wychodził z nimi na spacer. Po śmierci brata powód czuł się fatalnie, ale nie odbiło się to na jego życiu zawodowym. W dalszym ciągu chodził do pracy, bo miał na utrzymaniu rodzinę. Nie korzystał z pomocy psychologa, wsparcia udzielała mu żona. W dalszym ciągu odczuwa pustkę, bezsilność. Powracają uporczywe wspomnienia, obrazy, widzi brata w samochodzie, słyszy jego słowa, odczuwa silne napięcie związane ze wspomnieniami o bracie. Unika rozmów dotyczących jego tragicznej śmierci, unika miejsc i ludzi, którzy mogliby wywołać wspomnienia o tym wydarzeniu. Nie jest w stanie przypomnieć sobie ważnych aspektów tego wydarzenia. Przejawia wyraźne zmniejszenie zainteresowania ważnymi działaniami i występuje u niego ograniczenie udziału w życiu. Ma trudności z zasypianiem, ma płytki sen, jest drażliwy, ma napady gniewu oraz trudności z koncentracją. Pod wpływem programów typu „pirat drogowy” odczuwa silne napięcie i zdenerwowanie, zamyka się w pokoju i płacze. W dalszym ciągu utrzymuje się u niego zły stan, cierpi na zespół stresu pourazowego w związku ze śmiercią brata. Zmaga się z zaburzeniami emocjonalnymi, demonstruje silne, niekontrolowane reakcje emocjonalne, nieadekwatne do jego wieku i poziomu rozwoju intelektualnego, które częściowo mają związek ze śmiercią brata, a częściowo są skutkiem innych problemów życiowych, w szczególności problemów ze znalezieniem pracy.

Sąd Rejonowy ustalił ponadto, że w dacie przedmiotowego zdarzenia samochód kierowany przez sprawcę szkody był objęty ochroną ubezpieczeniową OC w (...) S.A. w W.. Pozwany odmówił jednak przyznania powodowi zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę doznaną w związku ze śmiercią ich brata A. P. (1).

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd I instancji uznał, że powództwa zasługiwały na częściowe uwzględnienie. Wyjaśnił, że w obecnym stanie prawnym najbliżsi członkowie rodziny zmarłego poszkodowanego mogą domagać się od sprawcy szkody (podmiotu odpowiedzialnego za szkodę) odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na mocy art. 446 § 4 w zw. z art. 446 § 1 Kodeksu cywilnego. Podkreślił, że przepis art. 446 § 4 k.c. nie może stanowić podstawy roszczenia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy śmierć osoby najbliższej nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, tj. dniem jego wejścia w życie. Sąd I instancji odwołał się w tym miejscu do bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, zgodnie z którym członkom najbliższej rodziny zmarłego poszkodowanego przysługuje roszczenie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. W przywołanych orzeczeniach Sąd Najwyższy przyjmował, że więź emocjonalna łącząca członków najbliższej rodziny jest podlegającym ochronie prawnej dobrem osobistym, a więc doznany na skutek śmierci osoby bliskiej uszczerbek może polegać nie tylko na osłabieniu jej aktywności życiowej i motywacji do przezwycięzania trudności (co uzasadnia przyznanie jej odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c.), lecz jest także następstwem naruszenia tej specyficznej relacji między osobą zmarłą, a jej najbliższymi.

W dalszej kolejności Sąd I instancji odwołał się do art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych, regulującego kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu szkód komunikacyjnych wskazując, że z

ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są zobowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Skoro więc sprawca szkody objęty był ochroną ubezpieczeniową OC w pozwanym zakładzie ubezpieczeń, pozwany winien szkodę tę naprawić.

Sąd Rejonowy za niezasadny uznał przy tym zarzut pozwanego, iż nie ponosi on odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych innych aniżeli życie i zdrowie, z uwagi na treść przytoczonego art. 34 ust. 1 w/w ustawy. W jego ocenie bowiem przepis ten nie wskazuje osób uprawnionych do żądania odszkodowania z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Nie ogranicza w szczególności obowiązku odszkodowawczego tylko w stosunku do osoby bezpośrednio poszkodowanej w związku z ruchem pojazdu. Zakres odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń za powstałą szkodę jest przy tym uzależniony od zakresu odpowiedzialności posiadacza lub kierującego pojazdem. Co więcej, Sąd Najwyższy uznał (uchwała z dnia 7 listopada 2012 r., sygn. III CZP 67/12), że przepis § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 roku w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, nie wyłącza z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.

Ustalając rozmiar doznanej przez powodów krzywdy Sąd I instancji oparł się na zeznaniach powodów, jako że ich wiarygodność nie budziła zastrzeżeń, a także na opiniach biegłego sądowego W. H., które ocenił jako rzetelne i fachowe. Wprawdzie strona pozwana wniosła szereg zarzutów do tych opinii, niemniej jednak za przekonujące i wyczerpujące Sąd uznał wyjaśnienia biegłego złożone w ustnej opinii. Na tej podstawie uznał, że powodowie mieli bardzo bliski kontakt ze zmarłym bratem i aktywnie uczestniczyli w jego wychowaniu, w związku z czym czuli się za niego odpowiedzialni. Ponadto łączyły ich ze zmarłym bratem wspólne zainteresowania, które powodowały, że nawet po osiągnięciu wieku dojrzałego spędzali ze sobą sporo czasu. Sąd uwzględnił również fakt, iż u obu powodów wystąpił zespół stresu pourazowego w związku ze śmiercią brata. Co istotne, w odniesieniu do jednego, jak i drugiego powoda rozmiar krzywdy został określony przez biegłego tak samo – mianowicie jako poważna krzywda psychiczna. Z drugiej strony Sąd miał na uwadze, że pomiędzy powodami a zmarłym bratem istniała dość znaczna różnica wieku (15 i 12 lat), która mogła powodować, że ich wzajemne relacje choć dobre nie były tak zażyłe jak w przypadku rodzeństwa będącego w zbliżonym do siebie wieku, które razem dorasta, razem przeżywa podobne problemy. Ponadto w dacie śmierci brata powód M. P. miał założoną własną rodzinę, a zatem był osobą w pełni samodzielną, dojrzałą emocjonalnie, co pozwoliło mu zachować pewnego rodzaju równowagę życiową. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wykazał, aby po śmierci A. P. (1) życie powodów radykalnie się zmieniło. Powodowie mieli zapewnione wsparcie ze strony członków najbliższej rodziny – G. P. mieszkał razem z matką i drugim bratem, natomiast M. P. dodatkowo miał wsparcie w żonie. Co więcej u żadnego z powodów nie występują żadne zaburzenia psychiczne, a jedynie skłonności do pesymistycznego patrzenia w przyszłość, które nie mają swego źródła wyłącznie w śmierci brata, lecz także w innych problemach życiowych, takich jak np. brak pracy. Z uwagi na powyższe Sąd I instancji uznał, że odpowiednim zadośćuczynieniem dla każdego z powodów jest kwota 20.000 zł. Wskazaną kwotę – na podstawie art. 362 k.c. - zmniejszył o ustalony w postępowaniu likwidacyjnym 20 % stopień przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody. Ostatecznie zasądził na rzecz każdego z powodów tytułem zadośćuczynienia po 16.000 zł (80% x 20.000 zł) i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

W kwestii odsetek Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., uwzględniając treść art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...). Kierował się w tym zakresie tym, iż skoro wyrok wydany przeciwko sprawcy szkody w postępowaniu karnym uprawomocnił się dnia 10 grudnia 2009 roku, a pozwany powziął wiadomość o roszczeniach powodów z pisma z dnia 30 grudnia 2011 roku, do którego ustosunkował się w dniu 23 lutego 2012 roku, to w dacie 24 lutego 2012 roku istniał stan opóźnienia pozwanego w spełnieniu świadczenia uzasadniającego zasądzenie odsetek, poczynając od tego właśnie momentu.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. przyjmując, że skoro roszczenia powodów zostały uwzględnione tylko w 54 %, to zaistniała podstawa do wzajemnego ich zniesienia. Wyjaśnił w tym miejscu, że

nie uwzględnił żądania powodów dotyczącego zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej, albowiem nakład pracy pełnomocnika powodów nie był większy niż przeciętny, a sprawa nie miała skomplikowanego charakteru.

O kosztach sądowych w postaci opłaty od pozwu w wysokości po 1.500 zł, od uiszczenia których powodowie zostali zwolnieni, Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 100 k.p.c. Powyższymi kosztami należnymi Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu w Słupsku obciążył pozwanego proporcjonalnie do wysokości jego przegranej, tj. w zakresie kwoty 690 zł.

Pozwany zaskarżył powyższe orzeczenie apelacją w zakresie rozstrzygnięć zawartych w punktach I ust. 1, 3, 4 i II ust. 1, 3, 4, domagając się jego zmiany i oddalenia powództw w całości oraz zasądzenia od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. Skarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie art. 822 k.c. (w brzmieniu sprzed nowelizacji z 2007 r.) w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych, poprzez jego niezastosowanie; naruszenie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., poprzez uznanie, że regulacja ta ma zastosowanie w niniejszej sprawie i nakazuje uwzględnienie roszczenia powodów; naruszenie art. 446 k.c., poprzez nieuznanie, że nowelizacja tego przepisu wprowadzająca § 4, stworzyła po raz pierwszy w polskim kodeksie cywilnym możliwość dochodzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej, jednakże wyłącznie co do zdarzeń, gdy śmierć nastąpiła po dniu 3 sierpnia 2008 roku; naruszenie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. i art. 446 § 1 k.c. poprzez zasądzenie odsetek od dnia poprzedzającego datę wyrokowania.

Powodowie w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe i na jego postawie ustalił stan faktyczny, który w pełni zasługuje na akceptację, dlatego ustalenia te Sąd II instancji przyjmuje za własne. Także sposób procedowania w niniejszej sprawie odpowiadał wymogom określonym w Kodeksie postępowania cywilnego.

W tej sytuacji nie istnieją podstawy do podzielenia zasadności zarzutów apelacyjnych strony pozwanej i przytoczonych na ich poparcie argumentów polemizujących z ustaleniami i rozważaniami prawnymi Sądu I instancji.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była przede wszystkim podstawa prawna odpowiedzialności pozwanego, który twierdził, że przed dniem wejścia w życie przepisu art. 446 § 4 k.c., polski system prawa cywilnego nie przewidywał możliwość przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej. Dopiero wprowadzona zmiana umożliwiła członkom rodziny zmarłego – w jego ocenie - dochodzenie należnego z tego tytułu zadośćuczynienia, jednakże wyłącznie co do zdarzeń, gdy śmierć nastąpiła po dniu wejścia w życie wskazanego przepisu, tj. po 3 sierpnia 2008 roku.

W ocenie Sądu Okręgowego twierdzenia pozwanego, dotyczące braku podstaw prawnych do przyznania zadośćuczynienia bliskim osoby, która zginęła w wypadku samochodowym przed dniem 3 sierpnia 2008 roku są nieuzasadnione w świetle utrwalonego już orzecznictwa zarówno Sądu Najwyższego jak i sądów powszechnych orzekających w podobnych sprawach.

W stanie prawnym sprzed dnia 3 sierpnia 2008 roku, spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło bowiem stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi bowiem dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11 – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex).

W uzasadnieniu uchwały z dnia 13 lipca 2011 roku (III CZP 32/11 – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex) Sąd Najwyższy stwierdził natomiast, że sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 roku wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia.

Wprowadzenie do systemu prawnego art. 446 § 4 k.c. nie stanowi o powstaniu roszczeń o zadośćuczynienie w przypadku śmierci osób bliskich dopiero od momentu jego wejścia w życie, niewątpliwie zaś ułatwia dochodzenie tego roszczenia. Jednakże w przypadku osób, których dobro osobiste w postaci więzi rodzinnej naruszone zostało czynem niedozwolonym, który miał miejsce przed wejściem w życie tego przepisu, jedyną podstawą ich roszczeń o zadośćuczynienie jest przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24. k.c. (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 września 2012 r., I ACa 739/12 – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex).

Odnosząc się do twierdzeń skarżącego dotyczących naruszenia art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych należy stwierdzić, że także one są chybione.

Zgodnie bowiem ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z dnia 20 grudnia 2012 roku (III CZP 93/12 – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex), artykuł 34 ust. 1 ustawy z 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych nie wyłącza z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 kc. Skoro bowiem posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem pojazdu szkodę, której następstwem jest między innymi śmierć, to w ramach zawartej umowy ubezpieczenia ubezpieczyciel przejmuje odpowiedzialność sprawcy, taka jest bowiem w ogóle istota ubezpieczania się od odpowiedzialności cywilnej i ani z przepisów ustawy, ani z umowy nie wynika, by odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkodę w postaci naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych osoby zmarłej, wywołane śmiercią na skutek wypadku spowodowanego przez kierującego pojazdem mechanicznym, za którą on sam ponosi odpowiedzialność, była wyłączona (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 września 2012 r., I ACa 739/12 – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex).

Zakresu odpowiedzialności ubezpieczyciela za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. nie wyłączał również przepis § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12 – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex).

W przedmiotowej sprawie wypadek drogowy, w wyniku którego zginął brat powodów miał miejsce w dniu 21 lipca 2006 roku. Oznacza to, że w świetle zaprezentowanych wyżej rozważań, ich roszczenia wobec pozwanego są uzasadnione treścią art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. Strona pozwana nie kwestionowała nigdy, iż sprawca opisanego wyżej wypadku wykupił u niej polisę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego. Nie zaprzeczyła również temu, że ochroną ubezpieczeniową objęte zostało zdarzenie z dnia 21 lipca 2006 roku. Wobec powyższego uznać należało, że pozwany ubezpieczyciel przejął na siebie odpowiedzialność cywilną za szkodę wynikłą ze zdarzenia objętego ubezpieczeniem we wszystkich jej aspektach – w tym także za krzywdę w postaci naruszenia dóbr osobistych osób, których bliski poniósł śmierć na skutek wypadku, spowodowanego przez kierującego pojazdem mechanicznym, za którego pozwany ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność w oparciu o zawartą umowę ubezpieczenia OC. Należy w tym miejscu dodać, że będąca konsekwencją opisanego wyżej wypadku drogowego śmierć A. P. (1), niewątpliwie doprowadziła do naruszenia dobra osobistego powodów w postaci więzi braterskiej i prawa do życia w rodzinie.

Sąd Okręgowy zgodził się również ze stanowiskiem Sądu I instancji w zakresie wysokości przyznanego powodom zadośćuczynienia. Zasadzona kwota uwzględnia bowiem wszystkie aspekty przedmiotowej sprawy oraz utrwalone

w orzecznictwie wytyczne w zakresie miarkowania zadośćuczynienia - dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 października 2012 r, I ACa 435/12 – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex).

Bezspornie powodowie mieli bardzo bliski kontakt ze zmarłym bratem. Jako starsze rodzeństwo (odpowiednio o 12 i 15 lat) aktywnie uczestniczyli w jego wychowaniu. W związku z tym mieli prawo czuć się odpowiedzialnymi za niego. Powodowie mieli ze zmarłym bratem wspólne zainteresowania i spędzali ze sobą sporo czasu (m.in. wspólne spacerowanie, oglądanie meczów i walk bokserskich, wspólne wyjazdy na zawody sportowe, biwaki). Po jego śmierci u każdego z nich wystąpił zespół stresu pourazowego. Według biegłego doznali poważnej krzywdy psychicznej. Jak słusznie zauważył Sąd I instancji, relacje pomiędzy powodami, a zmarłym bratem były dobre, jednakże ze względu na dość znaczną różnicę wieku (15 i 12 lat), nie były tak zażyłe, jak w przypadku rodzeństwa będącego w zbliżonym do siebie wieku, które razem dorasta, razem przeżywa podobne problemy. Ponadto zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wykazał, aby po śmierci A. P. (1) życie powodów radykalnie się zmieniło. Obydwaj mieli zapewnione wsparcie ze strony członków najbliższej rodziny – G. P. mieszkał razem z matką i drugim bratem, natomiast M. P. dodatkowo miał wsparcie w żonie. Co więcej, u żadnego z powodów nie występują w chwili obecnej żadne zaburzenia psychiczne, a jedynie skłonności do pesymistycznego patrzenia w przyszłość, które nie mają swego źródła wyłącznie w śmierci brata, lecz także w innych problemach życiowych, takich jak np. brak pracy.

Z uwagi na powyższe należało potwierdzić trafność rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd I instancji. Przyznana bowiem - każdemu z nich - tytułem zadośćuczynienia kwota 20.000 zł, zmniejszona o ustalony w postępowaniu likwidacyjnym 20% stopień przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody, jest adekwatna do zakresu cierpienia powodów.

W kwestii daty wymagalności odsetek ustawowych od zasądzonych na rzecz powodów świadczeń, Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko Sądu Rejonowego.

O dacie początkowej świadczenia odsetkowego przy zasądzeniu zadośćuczynienia decyduje bowiem to, na jaką datę ukształtował się stan faktyczny będący podstawą oceny wysokości przedmiotowego świadczenia. O ile stan taki został ukształtowany w dacie wezwania do zapłaty, a co za tym idzie - wysokość zadośćuczynienia jest oceniana z odwołaniem się do tych okoliczności faktycznych, to odsetki należą się od daty wezwania do zapłaty. O ile jednak podstawą oceny są także okoliczności faktyczne, które miały miejsce pomiędzy datą wezwania do zapłaty a datą wyrokowania, to odsetki należą się do daty ustalenia wysokości zadośćuczynienia przez Sąd (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30 listopada 2012 r., I ACa 1107/12 – za pośrednictwem Systemu Informacji Prawnej Lex).

W niniejszej sprawie wszystkie okoliczności stanu faktycznego istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy zaistniały jeszcze przed datą wytoczenia powództw. W szczególności wyrok wydany przeciwko sprawcy szkody w postępowaniu karnym uprawomocnił się dnia 10 grudnia 2009 roku, powodowie wezwali pozwanego do zapłaty zadośćuczynienia pismem z dnia 30 grudnia 2011 roku, do którego ten ustosunkował się w dniu 23 lutego 2012 roku. W świetle powyższego – jak słusznie zauważył Sąd I instancji - nie ulega wątpliwości, że przy uwzględnieniu art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...), w dacie 24 lutego 2012 roku (data wskazana przez powodów w pozwach) istniał stan opóźnienia pozwanego w spełnieniu świadczenia należnego powodom.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację (punkt 1 sentencji wyroku).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 102 kpc i § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielanej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu przy ustalaniu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 2 i 3 sentencji wyroku).